

Ethiek en Inlichtingen : oxymoron

Internationale goede
praktijken voor
inlichtingendiensten –
ethische normen in de
praktijk?

Brussel – 1.12.2011
Frank Franceus, Commissaris-auditor Vast
Comité I

1

2

Inlichtingendiensten en ethiek : pertinente vragen ?

Video-clip

Inlichtingendiensten en ethiek : pertinente antwoorden ?

- "That's just tough !"
(Duane Clarridge, CIA Chief, Latin America, 1981-1984)
- "Zij die de wereldgeschiedenis schrijven worden er toe gebracht **heel wat onschuldige bloemen te vertrappelen**"
(Hegel, Phiosophie der Geschichte)

Opzet van de voordracht

- Wat doet de **internationale gemeenschap** ?
- 'Compilation of **good practices** on **legal and institutional frameworks** and measures that ensure **respect for human rights by intelligence agencies** while countering terrorism, **including on their oversight**' (UN HRC, may 2010 – Prof. M. Scheinin)

De Human Rights Council

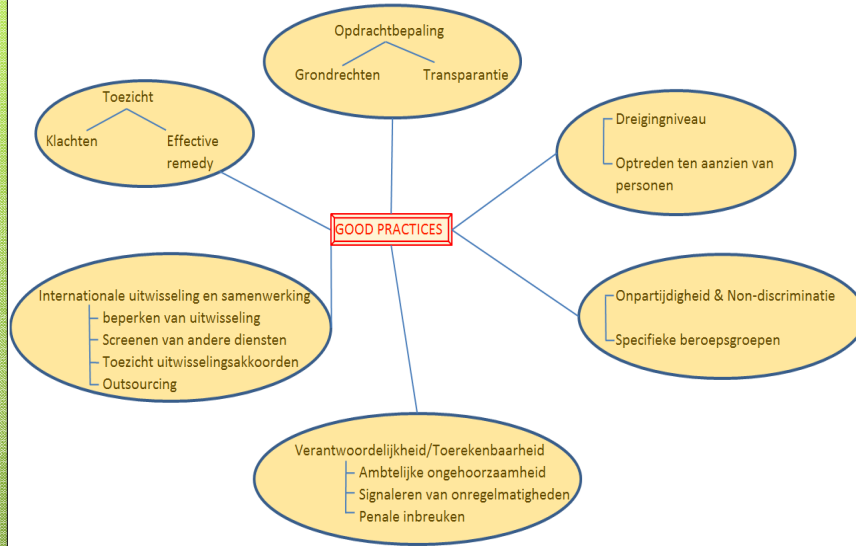

- Suborgaan AV van de UNO, 47 leden, Geneve
- Belangrijk mandaat :
 “responsible for promoting universal **respect** for the **protection** of **all human rights** and **fundamental freedoms** for all, **without distinction** of any kind and **in a fair and equal manner**” (UN. Res. 60/251)
- Niet normatief, niet jurisdictioneel; enkel 'moreel' gezag

De 'Compilation of good practices'

- “The notion of 'good practice' **refers to legal and institutional frameworks** which serve to **promote human rights** and the **respect for the rule of law** in the work of **intelligence services**.
 'Good practice' not only refers to what is required by international law, including human rights law, **but goes beyond these legally binding obligations**”
- Een geheel van (35) goede praktijken : wat is '**goed**' **gedrag**, of beter : welke zijn de **institutionele voorwaarden** voor goed gedrag door de inlichtingendiensten
- **Toetsingskader** voor een nationale regelgeving

Overzicht van de goede praktijken

Opdrachtbepaling

Duidelijkheid en transparantie zijn vereist:

- Duidelijke, eenduidige opdrachtbepaling;
- Bij wet !
- Specifieke bepalingen inzake terrorisme : specialiteitsbeginsel
- Nadruk op de grondrechten
- Openbaarheid

Belgische situatie

- Quid 'passe-partout' in Wet I&V ?
- Quid inbreng MCIV ?

Toezicht & klachten

Goed uitgebouwd toezicht

- Meerlagig extern toezicht
- Onafhankelijke toezichthouder mét actiemogelijkheden

• Belgische situatie

Klachten en effective remedy

- Een of meer kanalen voor klachten
- Onafhankelijke orgaan (mét onderzoeksmogelijkheden)
- Effective remedy

Belgische situatie

- Quid toegang tot dossier
- Quid informatie door de inlichtingendienten
- Remedy is as effective as can be

Dreigingniveau en optreden tav personen

Idealiter

- Duidelijke afbakening van dreigingniveaus & 'trigger' optreden inlichtingendienst
- Geen vermenging inlichtingentaken – taken ordehandhaving
- Geen dwangmaatregelen om inlichtingen af te dwingen

Belgische situatie

- Proportionaliteit & subsidiariteit
- Quid bij gewone methodes ?
- Quid 'potentiële' & 'ernstige dreiging'

Onpartijdigheid/non-discriminatie

Respect voor en evenwichtig omgaan met :

- Normale democratische activiteiten
- Neutraliteit van de inlichtingendiensten
- Non-discriminatie : activiteiten & gedragingen van personen, niet persoonlijke karakteristieken

Belgische situatie

- Quid normale democratische activiteiten
- Non-discriminatieregels
- Neutraliteit
- Specifieke beroepscategorieën : journalisten (advocaten/artsen)

Verantwoordelijkheid (1) : penale inbreuken

Niemand staat boven de wet

- In goed gedefiniëerde gevallen kunnen afwijkingen de 'normale' (straf)wet

Belgische situatie

- Bij wet omschreven uitzonderingen op strafbepalingen van gemeen recht
- Systeem 'vrij van straf'
- Art. 29 Sv (misdrijven door derden)
- Quid systeem gedeclassificeerde PV's (BIM-commissie)
- Quid advies Comité over wettigheid methode

Verantwoordelijkheid (2) : ambtelijke ongehoorzaamheid / Klokkenluiders

- Ambtelijke ongehoorzaamheid ?
- Klokkenluiders ?

Internationale uitwisseling en samenwerking

Idealiter

- Beperken van de uitgewisselde gegevens
- Handelen met zusterdiensten die betrouwbaar zijn
- Screening van partners
- Toezicht op samenwerkingsakkoorden

Belgische situatie

- Screening
- Quid regel derde dienst
- Quid need-to-know
- Toezicht op samenwerkingsakkoorden

'Outsourcing'

- Verantwoordelijkheid blijft
- Niet om eigen wetgeving te omzeilen

Conclusie

- De 'Compilation of good practices ...' : een degelijk **kader voor een wetgeving** die garanties biedt voor het 'goed gedrag' van de inlichtingendiensten
- De **Belgische wetgeving** bevat veel punten die we in de good practices terugvinden
- De stap naar een ethisch Charter **in de praktijk**, op het terrein, is wellicht niet zo moeilijk.
- *"Although we may work in secrecy, we will work so that when our efforts become known, our fellow citizens will be proud of us and of our efforts"* (Brian Snow, ex NSA, Intelligence & National Security, June 2009, 385).

Dank u

